

Р Е Ш Е Н И Е

№ 79

Гр. София, 11 февруари 2026 год.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение в публичното заседание на двадесет и първи януари през две хиляди двадесет и шеста година в състав

ПРЕДСЕДАТЕЛ: КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: ЕЛЕНА КАРАКАШЕВА

ВИОЛЕТА МАГДАЛИНЧЕВА

с участието на секретаря Елеонора Михайлова и в присъствието на прокурора Камелия Николова, като разгледа докладваното от съдия Магдалинчева н.д. № 1093/2025 год. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 346, т. 1 НПК.

Образувано е по касационни жалби на адв. Р. Х. и адв. П.К. – упълномощени защитници на подсъдимата К. И. Д., както и на адв. М. П. – повереник на гражданския ищец и частен обвинител Г. В. Т., срещу решение № 283 от 30.07.2025 г., постановено по в.н.о.х.д. № 1544/2024 г. по описа на Софийския апелативен съд, Наказателно отделение, 8. състав.

В касационната жалба на защитниците са наведени касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 3 НПК – нарушение на материалния закон и явна несправедливост на наложеното наказание. В рамките на първото основание се оспорва правилността на възприетия от въззивния съд извод, че деянието е извършено при наличието на квалифициращия признак „особена жестокост“. Защитниците поддържат, че смъртта на двете малолетни деца е настъпила вследствие на първоначалните прободни-порезни наранявания в областта на шията, а множеството последващи удари, на които съдилищата са основали извода за особена жестокост, са резултат от тежкото психично състояние на подсъдимата и от развилия се при нея кумулиран афект, достигнал своята кулминация във финалната фаза на деянието. По отношение на второто касационно основание защитниците определят като явно несправедливо наложеното от въззивния съд наказание лишаване от свобода за срок от дванадесет години. Макар да споделят извода за необходимостта от промяна на определеното от първата инстанция наказание доживотен затвор без право на замяна със срочно лишаване от свобода и приложението на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК, те поддържат, че и така определената санкция не съответства на изискванията за справедливост. В тази връзка акцентират върху установения по експертен път психичен дефицит при подсъдимата, върху състоянието на кумулиран афект към момента на извършване на убийството, както

и върху екстремно затруднената ѝ способност да разбира свойството и значението на извършеното и да ръководи постъпките си. В касационната жалба се изразява несъгласие и с размера на уважените граждански искове. Този размер защитниците намират завишен, като твърдят, че при индивидуализацията му не е отчетено, че самият граждански ищец е допринесъл за психическото състояние на подсъдимата, улеснило извършване на убийството. Отправените към касационната инстанция искания са за оправдаване на подсъдимата по обвинението за убийство, извършено при квалификацията „особена жестокост“, за намаляване на наказанието лишаване от свобода до пет години, както и за редуциране на присъденото обезщетение за неимуществени вреди.

В касационната жалба на повереника на гражданския ищец и частен обвинител – адв. М. П., са наведени и трите касационни основания по чл. 348, ал. 1, т. 1–3 НПК. Съществено нарушение на процесуалните правила се твърди да е било допуснато, тъй като въззивното решение е издадено от пристрастен и предубеден съд и не отговоря на изискванията на чл. 305 НПК. Като нарушение на материалния закон се сочи оправдаването на подсъдимата по обвинението за извършване на убийството по особено мъчителен за жертвите начин, при положение, че са установени физически и психически страдания на жертвите, надхвърлящи обичайните за този вид престъпления. Без да оспорва решението на въззивния съд да замени наказанието доживотен затвор без право на замяна със срочно лишаване от свобода, повереникът поддържа, че определеното на подсъдимата Д. наказание е явно несправедливо. Смята, че това е така, тъй като наказанието е наложено при условията на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК, без да са били налице предпоставките за това. Според повереника неправилно са били оценени релевантните смекчаващи и отегчаващи отговорността обстоятелства, като значителната тежест на последните е била подценена. Иска отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на апелативния съд.

В срока по чл. 351, ал. 4 НПК по касационната жалба на повереника защитниците на подсъдимата са депозирали писмено възражение, в което са оспорили изцяло наведените от адв. П. доводи.

В съдебно заседание пред ВКС защитниците адв. Р. Х. и адв. П. К. поддържат подадената от тях касационна жалба и оспорват жалбата на повереника на частния обвинител Г. Т.. Не релевират различни от вече изложените съображения.

Подсъдимата К. Д. се присъединява към позицията на защитниците си. В последната си дума моли за справедливо произнасяне.

Повереникът адв. М. П. поддържа своята касационна жалба, която пледира да бъде уважена по посочените в нея съображения. Оспорва жалбата на защитниците.

Частните обвинители Г. Т. и Н. Т. (първият и граждански ищец), редовно призовани, не се явяват в производството пред ВКС.

Представителят на Върховната касационна прокуратура пледира двете касационни жалби да бъдат оставени без уважение. Счита, че не са налице релевираните от повереника пороци по отношение състава на съда и качеството на съдебния акт. Смята, че решението на апелативния съд досежно квалифициращите

признаци по чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 2 и пр. 3 НК е изцяло в съответствие с материалния закон. Не намира явна несправедливост на наложеното от апелативния съд наказание в посока неоснователното му увеличение или снижение. Пледира, че липсват основания за ревизия на въззивното решение и в оспорената гражданска част.

Върховният касационен съд, в пределите на касационната проверка по чл. 347, ал. 1 от НПК, съобрази следното:

Двете касационни жалби са процесуално допустими - подадени са в срока по чл. 350, ал. 2 НПК, от редовно упълномощени защитници и повереник на страни в производството и срещу акт, подлежащ на проверка в производство по глава двадесет и трета от НПК.

При произнасяне по съществото на двете касационни жалби бе преценено следното:

По процесуалното развитие на делото

В Окръжен съд – Благоевград е бил внесен обвинителен акт срещу К. И. Д. за това, че на 19.11.2020 г. в апартамент на къща, находящ се в гр. Сандански, ул. “Скопие“ № 23, ет. 2, умишлено е умъртвила повече от едно лице – малолетната си родена дъщеря И. Г. Т., родена на 07.02.2017 г., и малолетния си рожден син В. Г. Т., роден на 23.06.2015 г., като убийството е извършено по особено мъчителен начин за убитите и с особена жестокост - престъпление по чл. 116, ал. 1, т. 3, пр. 3 и 4, т. 4, пр. 2 и пр. 3 и т. 6, пр. 2 и пр. 3 НК, вр. с чл. 115 НК.

Въз основа на обвинителния акт в ОС-Благоевград е било образувано н.о.х.д. № 4/2022 г.

По това дело с присъда № 26 от 03.06.2024 г. подсъдимата е била призната за виновна в извършване на престъплението, за което е била предадена на съд, като ѝ е било наложено търпимо при специален режим наказание доживотен затвор без право на замяна.

С присъдата в цялост са били уважени предявените от гражданския ищец Г. Т. (баща на жертвите) граждански иски в размер на от по 350 000 лева – обезщетение за неимуществени вреди, причинени от смъртта на всяко от децата, ведно със законните лихви от датата на деянието до окончателното изплащане на сумите.

Предвид изхода на делото на подсъдимата са били възложени и разноските по делото, включая дължимата държавна такса върху уважената част на гражданските иски.

По жалба на защитата срещу тази присъда в Апелативен съд – София е било образувано в.н.о.х.д. № 1544/2024 г., поверено за разглеждане на 8. наказателен състав.

По това дело след проведено въззивно следствие с решение от 30.07.2025г.:

-подсъдимата К. Д. е оправдана да е извършила убийството по особено мъчителен за жертвите начин;

- с приложение на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК наказанието доживотен затвор без право на замяна е заменено с лишаване от свобода за срок от дванадесет години, което е прието да се търпи при първоначален строг режим;

- в срока на това наказание е постановено спрямо подсъдимата да се прилагат съответните медицински грижи по чл. 40, ал. 4 НК;

- размерите на уважените граждански искиове са намалени на по 250 000 лева за смъртта на всяко от децата, като съответно намалена е и дължимата от подсъдимата държавна такса;

- на подсъдимата са възложени направените пред въззивната инстанция разноси по делото.

Това въззивно решение е предмет на касационна проверка – първа по своя ред.

По касационната жалба на защитниците адв. Р. Х. и адв. П. К.

Релевираните в тази жалба касационни поводи са два, като към тях е прибавено и твърдението за прекомерно завишение на размера на уважените граждански искиове.

1. Първият довод е свързан с твърдяно нарушение на материалния закон, обосновано с неправилното, според защитата, осъждане на подсъдимата за квалифициращия признак „особена жестокост“.

Доводът несъстоятелен.

Важно за правилното решаване на поставения от защитата материално правен проблем е да се прецени дали при извършване на убийството подсъдимата Д. е проявила изключителна ярост, ожесточение, отмъстителност, коравосърдечие и безчовечност, разкрити чрез начина и средствата за осъществяване на убийството на двете ѝ деца. При преценката за наличието на този квалифициращ признак съдебната практика Решение № 7 от 17.02.1982 г. по н.д. № 62/81 г., ОСНК на ВС, Р-86-70, 2 н.о., 151/83 на 1 н.о. на ВС, а и доктрината Стойнов, Ал., „Престъпления против правата на гражданите“, Сиела, стр. 47, са приели, че обстоятелствата, които следва да се вземат предвид за преценка наличието на особена жестокост, са свързани с броя на нанесените от дееца удари, с тяхната сила и интензивност и с естеството на причинените телесни увреждания на жертвата. Тези критерии, съобразени с данните по делото и със спецификите на конкретния казус, показват, че признакът „особена жестокост“ е налице.

От заключението на СМЕ на труп №63/20, относимо към малолетния В. Т., и от заключението на СМЕ на труп № 64/20, относимо към малолетната И. Т., както и от устните разяснения на вещото лице д-р Я. З. (вж. протокол от съдебно заседание пред окръжния съд от 22.04.2024 г.) е видно, че на всяка от жертвите са нанесени над 30 удара, локализирани предимно в горната част от тялото, където са разположени жизненоважни органи, самите удари са причинени с нож, сериозна част от тях са със значителна сила, получените вследствие на тези удари телесни повреди са разнородни, а някои от тях - видно и от настъпилия резултат, са били несъвместими с живота на децата.

Без значение за наличието на този квалифициращ признак, както счита защитата, е обстоятелството, че смъртта на децата е настъпила бързо, макар и не мигновено, след нанасяне на първите удари на жертвите.

На първо място следва ясно да се подчертае, че квалифициращият признак „особена жестокост“ по чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 3 НК е обективен по своя характер и се извежда от начина на изпълнение на деянието, средствата, интензивността и продължителността на насилието, както и от проявеното от дееца отношение към жертвата. Особената жестокост е налице тогава, когато насилието значително надхвърля необходимото за причиняване на смъртта, като разкрива изключителна безпощадност, ожесточение и пренебрежение към човешкия живот. Именно такава надхвърляне е установено по настоящото дело. Независимо че част от първоначалните прободно-порезни наранявания са били сами по себе си смъртоносни, подсъдимата не е преустановила деянието, а е продължила да нанася нови и многобройни удари с нож по телата на двете малолетни деца. Тази последователност на действията - нанасяне на десетки удари след вече причинени несъвместими с живота травми - е релевантна за извода за особена жестокост, тъй като демонстрира крайна интензивност на насилието и пълно отрицание на всякакви граници на хуманност.

Не може да бъде споделено и становището на защитата, че тежкото психично състояние на подсъдимата и наличието на кумулиран афект обезсилват спорния квалифициращ признак. Правилно въззивният съд е отчел тези обстоятелства при индивидуализация на вида на наказанието, като е счел, че те не могат да дерогират обективната оценка на начина на извършване на убийството като особено жестоко. Психичното или афектно състояние на подсъдимата може да обясни мотивацията или вътрешното преживяване на дееца, но не променя факта, че осъщественото насилие, намерило краен израз в причиняване на смърт на двете рождени малолетни лица, е било изключително по своята интензивност и безпощадност.

В обобщение, правилно и в съответствие с материалния закон въззивният съд е приел, че убийството на двете малолетни деца е извършено с особена жестокост. Този извод се основава на обективни, ясно установени по делото факти и не се влияе от личностовата структура на подсъдимата, която множеството комплексни изследвания по делото са установили, че представлява годин субект на наказателната отговорност.

2. Неоснователен е и вторият довод в касационната жалба на защитниците - че актът на въззивния съд е неправилен поради прекомерно високото наложено с него наказание на подсъдимата К. Д..

По делото, включително и от подалия касационна жалба повереник адв. П., не се оспорва решението на апелативния съд да смекчи наказателно процесуалното положение на подсъдимата Д., като ѝ наложи срочно наказание лишаване от свобода вместо определеното от окръжния съд наказание доживотен затвор без право на замяна.

Защитниците смятат, че и това наказание, определено при условията на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК, под минимума на предвидената за престъплението по чл. 116 НК санкция от петнадесет години, е прекомерно по своята тежест за подсъдимата.

За да упражни правомощието си по чл. 354, ал. 2, т. 1 НПК за изменение на въззивния акт чрез намаляване на наказанието, касационната инстанция трябва да установи в ущърб на подсъдимата очевидна диспропорция между наложеното от контролирания съд наказание с обществената опасност на деянието и дееца, обусловена от несъответна и неизчерпателна преценка на смекчаващите и отегчаващите обстоятелства.

По конкретното дело такъв извод не би могъл да бъде направен.

Претенцията на касаторите за явна несправедливост на наказанието е мотивирана с психичното състояние на подсъдимата, породено от личностната ѝ структура, и положението ѝ на жертва на домашно насилие, довело до състояние на тежка дезадаптация и кумулиран афект, свързани с екстремно затруднение на ръководене на поведението, без то да изключва базисните ѝ психични годности. Всеки един от тези фактори, наред с чистото съдебно минало на подсъдимата и положителната ѝ характеристика, е взет предвид от въззивния съд при индивидуализация на наказанието. Не се констатира от касационния съд наличие на обстоятелства, които макар и налични по делото, не са отчетени от въззивния съд в посока смекчаване положението на Д..

Едновременно с това не могат да бъдат пренебрегнати съществените по тежест отегчаващи обстоятелства по делото, каквито се явяват: високата степен на обществена опасност на деянието, което е сред най-тежките посегателства в системата на престъпленията от НК; тежкият съставомерен резултат, довел до причиняване на смъртта на две лица от едно семейство; факта, че децата са били в долната граница на малолетието – съответно на три и на пет години; това, че деянието е извършено при наличието на пет квалифициращи признака; многобройността на нанесените удари с нож - над 30 за всяко дете; обстоятелството, че убийството е реализирано в домашна среда, в която по принцип децата би следвало да се чувстват спокойни и защитени, а също така и факта, че макар и за кратък период, жертвите са възприемали не само нападението над себе си, но извършването от родната им майка посегателството над техния брат или сестра.

При тези данни не може да се приеме, че между наложеното наказание и обществената опасност на деянието и дееца съществува очевидна и драстична несъразмерност, каквато единствено би могла да обоснове касационна намеса поради явна несправедливост. Напротив – посочените отегчаващи обстоятелства на собствено основание завишават както персоналната обществена опасност на извършеното от подсъдимата, така и обществената опасност на самото престъпно деяние и не позволяват по-снизходително санкциониране на Д..

Претенцията на защитата за редуциране на наказанието до размер от пет години лишаване от свобода (на практика срок, препокриващ се с времето, в което по отношение на Д. е прилагана мярка за неотклонение „задържане под стража“) не

намира опора нито в закона, нито в целите на наказанието по чл. 36 НК. Подобен санкционен резултат би довел до несъразмерност между тежестта на извършеното престъпление и наказателната реакция на държавата, като би компрометирал генерално превантивната функция на наказанието и би създал усещане за наказателна снизходителност спрямо деяние с изключително висока степен на обществена опасност.

3. Неоснователно е и последното възражение на защитниците, че присъденото на гражданския ищец Г. Т. обезщетение за неимуществени вреди е прекомерно завишено. На първо място следва да се отбележи, че въззивната инстанция вече е упражнила корективната си функция по отношение на размера на обезщетението, като е редуцирала присъдените от първоинстанционния съд по 350 000 лева за всяко от децата на по 250 000 лева за всяка от жертвите. Този подход е съобразен с принципа на справедливостта по чл. 52 ЗЗД и не разкрива данни за произвол или несъразмерност, поради което се приема за законосъобразен.

С оглед наказателноправния изход на делото въззивният съд обосновава е приел, че са налице всички общи предпоставки за ангажиране на деликтната отговорност по чл. 45 ЗЗД. Установени по несъмнен начин са противоправното деяние, виновното поведение на подсъдимата, настъпилата смърт на двете деца и причинените вследствие на това неимуществени вреди за техния баща, гражданския ищец Г. Т.. Между деянието и настъпилите вреди е налице пряка и непосредствена причинно-следствена връзка, която не се оспорва и от страните.

По делото са събрани и достатъчно доказателства, установяващи, че между гражданския ищец и двете му деца е съществувала нормалната, присъща и социално очаквана емоционална връзка между родител и деца, характеризираща се с привързаност, грижа и участие в живота им. Установено е още, че убитите деца са били единствените деца на Г. Т., поради което настъпилият вредоносен резултат се изразява не само в загубата на две отделни и самостоятелни житейски ценности, а в едновременно лишаване на родителя от потомство, с всички произтичащи от това трайни и необратими последици за неговия личен, емоционален и социален живот.

В този контекст следва да се отчете и обстоятелството, че гражданският ищец е претърпял едновременно смъртта и на двете си деца, които лично е видял умъртвени, а това по естеството си води до изключително интензивно и трайно страдание, надхвърлящо обичайните измерения на моралната болка при загуба на близък човек. Този факт обективно засилва тежестта на неимуществените вреди и представлява съществен критерий при определяне на размера на дължимото обезщетение по правилата на чл. 52 ЗЗД.

По същество спорът се свежда до твърдението на защитата, че размерът на обезщетението следва да бъде допълнително намален поради обстоятелството, че гражданският ищец е допринесъл за настъпването на вредоносния резултат, тъй като с поведението си бил в основата на упражняваното спрямо подсъдимата домашно насилие, довело до влошаването на психичното ѝ състояние. Това възражение не може да доведе до исканите от защитниците последици, свързани с намаляване на размера на дължимото обезщетение. Приетите от въззивния съд

конфликти в семейната среда и укоримото поведение от страна на гражданския ищец спрямо подсъдимата не легитимират умъртвяването на други лица – още повече на малолетни деца, които са напълно непричастни към конфликта между родителите.

Ето защо въззивният съд правилно е съобразил характера и интензитета на претърпените страдания, необратимостта на настъпилата вреда и актуалните социално-икономически условия в страната, като е определил обезщетението в размер, който не надхвърля границите на справедливостта. Поради това възражението за прекомерност на присъденото обезщетение се явява неоснователно и следва да бъде оставено без уважение.

По касационната жалба на повереника адв. М. П.

Този касатор релевира и трите касационни основания, намирайки във всеки един от тях достатъчен повод за ревизия на обжалвания въззивен акт.

1. В касационната жалба повереникът твърди, че апелативният съд е допуснал съществено, но отстранимо, процесуално нарушение, тъй като:

- първо е бил предубеден и пристрастен и
- второ не е изготвил съдебния акт в съответствие с чл. 305 НПК.

В касационната жалба и двата довода не са защитени с конкретни аргументи и касационната инстанция основателно е затруднена да прецени в какво точно се изразяват претендираните от повереника пороци. Поради това този състав дава най-общ отговор на релевираните възражения, констатирайки, разбира се, след щателна проверка на атакувания акт, че нито един от тях не е наличен.

На първо място, по отношение на членовете на въззивния съдебен състав не са били налице нито абсолютните основания за отвод по чл. 29, ал. 1 НПК, нито относителните такива, визирани в ал. 2 на същата разпоредба. Съдебният състав е бил определен при спазване на действащите правила за случаен подбор, а поведението на съдиите в съдебните заседания, както и аргументацията във въззивното решение, не разкриват каквито и да е данни, пораждащи обосновано съмнение в тяхната безпристрастност или необективност.

Не може да се приеме също така, че обжалваният съдебен акт не отговаря на изискванията на чл. 305 НПК. Посочената от повереника норма е относима към друг вид съдебен акт – първоинстанционна или въззивна присъда, а не към въззивно решение, каквото, с оглед изхода на делото, правилно е било произнесено от апелативния съд. Това въззивно решение освен това отговаря на всички изисквания на чл. 339 НПК. В него са възпроизведени основното съдържание на първоинстанционната присъда, доводите на страните, изложено е становището на съда по фактите, доказателствата и правото, изтъкнати са съображения по въпроса с наказанието и отделно, подробно и аргументирано е отговорено на всеки един от доводите на страните, релевирани във въззивните жалби и в хода на пренията пред апелативния съд. В контролирания съдебен акт няма механично възпроизвеждане на изводите на първия съд, а самостоятелно установяване на релевантните факти, собствен критичен анализ на доказателствената съвкупност, суверенна оценка на доказателствените материали и независима правна интерпретация на приетата

фактология, което е видно, включително и от значителното изменение, което първоинстанционният акт е претърпял.

2. Вторият релевиран в касационната жалба на повереника довод е свързан с нарушение на материалния закон.

Касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК според адв. П. е налице, тъй като след като правилно е установил фактическата обстановка въззивният съд неправилно е оправдал подсъдимата за квалифициращото обстоятелство по чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 2 – за убийство, извършено по особено мъчителен за жертвите начин.

Доводът е неоснователен.

Апелативният съд правилно е приложил материалния закон, като е оправдал подсъдимата по този квалифициращ признак. За да е налице убийство, извършено по особено мъчителен за жертвите начин, правната доктрина и трайната съдебна практика последователно приемат, че следва по несъмнен начин да се установи, че пострадалият преди настъпването на смъртта е изживявал извънредни по своя интензитет и продължителност физически и психически страдания, които значително надхвърлят обичайните болки и мъки, присъщи на причиняването на смърт при обикновено убийство. Става въпрос не за страдания, неизбежно съпътстващи всяко смъртоносно въздействие върху човешкото тяло, а за прекомерно създадени мъчения, резултат от особен начин или средство за умъртвяване, които поставят жертвата в състояние на продължително физическо и психо-емоционално изтезание.

Не случайно в т. 15 на ППВС № 2/1957 г., на което правилно се е позовал и въззивният съд, са посочени примерни хипотези на лишаване от живот по особено мъчителен начин: постепенно задушаване, използване на отрови, които причиняват продължителни страдания, разчленяване, както и нанасяне на множество удари. Във всички тези случаи обаче, независимо от механизма на умъртвяване, решаващо значение има не броят или видът на уврежданията сам по себе си, а доказаната възможност на жертвата да ги възприема съзнателно и да преживява причинените ѝ мъчения в един относително продължителен период от време. Именно поради това съдебната практика изисква да е установено, че пострадалият е бил в съзнание през значителна част от времетраенето на насилието или че съзнанието му се е възстановявало между отделните етапи на въздействие, позволявайки му да изживее страха, ужаса и болката от продължителното умъртвяване. В тази насока са Решение №214 от 08.06.2023 г. по н.д. 328/2023 г. на III н.о. на ВКС, Решение № 6 от 01.02.2013 г. по н.д. № 2297/2012 г., Н. К., III н.о. на ВКС, Решение № 79 от 16.05.2022 г. по н.д. № 248/2022 г., Н. К., III н.о. на ВКС и др.

В конкретния случай, макар на жертвите да са били нанесени множество прободно-порезни наранявания, по над 30 за всяко дете, доказателствата по делото не установяват по категоричен начин наличие на такова продължително съзнателно възприемане на насилието. Напротив, от устните разяснения на вещото лице д-р Я. З., дадени в съдебното заседание на 22.04.2024 г., се установява, че и двете деца са изпаднали в безсъзнателно състояние в изключително кратък интервал от време – в рамките на „секунди до около минута“ от началото на нападението. В този период

те обективно не са били в състояние да осмислят случващото се и да преживяват онези извънредни по характер и продължителност физически и психически страдания, които правната норма визира като съдържание на квалифициращия признак „особено мъчителен начин“.

При това положение въззивният съд правилно е приел, че макар смъртта на децата безспорно да е била трагична и мъчителна в чисто човешки и морален аспект, не са изпълнени строгите юридически критерии, изведени в теорията и практиката, за приложение на квалификацията по чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 2 НК. Липсата на доказателства за продължително съзнателно изживяване на извънредни мъки и страдания изключва възможността този квалифициращ признак да бъде ангажиран, поради което с оправдаването на подсъдимата в тази част материалният закон е бил приложен правилно.

3. Третият релевиран в жалбата на повереника довод за неоснователно приложение на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК, а оттук и за явна несправедливост на наказанието в посока неоснователното му снижение, се приема за основателен.

На първо място, въззивният съд е пропуснал да отчете наличието на някои отегчаващи обстоятелства, които по мнение на касационния съд, като непредставляващи елемент от състава на престъплението по чл. 116 НК, са от значение за наказателната отговорност на подсъдимата, а са били игнорирани безпричинно. В тази връзка като отегчаващо обстоятелство не е била отчетена пълната безпомощност на жертвите - малолетни деца, лишени от каквато и да е възможност за защита или бягство. Тук следва да се има предвид, че преди извършване на убийството входната врата на жилището е била заключена от подсъдимата – факт, приет за установен от въззивния съд (вж. л. 395 от въззивното дело), който никога не е бил предмет на спор в производството. Не е отчетено и обстоятелството, че деянието е осъществено в домашна среда, която по естеството си следва да бъде място на сигурност и закрила за двете малолетни жертви. Подценено е било и това, че макар и за кратък период от време, всяко от децата е осъзнавало не само противоправното нападение, насочено срещу него, но и извършваното едновременно с това посегателство срещу неговия брат или сестра. Това придава на деянието допълнителна степен на обществена опасност, тъй като включва елемент на преживян от жертвите, макар и краткотраен, интензивен страх и психическо страдание, произтичащи и от възприятието за насилие над най-близкото им лице.

Освен горепосоченото, в аспекта на релевираната от повереника явна несправедливост на наказанието, касационният съд приема за неправилно приложението спрямо Д. на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК.

Съображенията за това са следните:

Когато законодателят предвижда вида и размера на наказанието, което ще се налага за определен вид престъпление, той отчита характера и степента на неговата обществена опасност, като взема предвид тяхното типично проявление. Наред с това той отчита и обществената опасност на отношенията, които са негов непосредствен обект, като я съпоставя с тази на останалите непосредствени обекти.

Така се стига до диференциация на наказанията за различните видове престъпления.

Възможно е обаче престъпно деяние от даден вид, в неговото конкретно проявление, да се отклони съществено от това, което е имал предвид законодателят при предвиждане на наказанието за съответното общественноопасно деяние. Когато това отклонение е свързано с необичайни по своя вид, брой и/или значение смекчаващи и/или изключителни смекчаващи обстоятелства, законодателят е предвидил наказанието да може да бъде определено при условията на чл. 55 НК. Този текст – в неговата алтернатива на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК - е приложил апелативният съд, като е наложил на подсъдимата Д. наказание под петнадесетте години, предвидени в закона като минимална санкция на срочното наказание лишаване от свобода за престъплението по чл. 116 НК.

За да приложи чл. 55, ал. 1, т. 1 НК апелативният съд, в съответствие с кредитираните от него седмори и шестори комплексни експертизи, е счел, че психичният недостатък, от който страда подсъдимата, е улеснил екстремно извършване на убийството и е оценил това обстоятелство като изключително по своя характер смекчаващо такова. Касационният съд няма как да не се съгласи с приетото от въззивната инстанция в тази му част, доколкото по естеството си изключителното смекчаващо обстоятелство е онова, което качествено се отличава от обичайните, има особена тежест и сам по себе си (или в съвкупност с други) е в състояние да окаже много и необичайно силно въздействие при вземане на решението за извършване на деянието. Посоченото от апелативния съд, наред с посочения от вещите лица кумулиран афект, разгърнал се в крайната му фаза в момента на извършване на убийството, действително имат значението на изключителни по своя характер смекчаващи обстоятелства.

Наличието на изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства (последните правилно не са били приети за налични от въззивния съд) обаче не е достатъчно, за да се приложи чл. 55 НК. Необходимо е още съдът да констатира, че и най-лекото, предвидено в закона наказание е несъразмерно тежко като реакция срещу извършеното престъпление.

Именно с този правен извод, направен от апелативния съд, касационната инстанция изразява несъгласие. В контекста на изложените вече подробни съображения относно своеобразието на обстоятелствата, при които е извършено престъплението, броя квалифициращи признаци, при които то е изпълнено, изброените по-горе отегчаващи обстоятелства, невзети предвид от въззивната инстанция, но и останалите, посочени от него, не може да бъде направен извод, че и най-лекото предвидено в закона наказание (в случая петнадесет години лишаване от свобода) се явява несъразмерно тежко, защото има значително по-ниска степен на обществена опасност на деянието и дееца от типичните за този вид престъпления.

При престъпленията по чл. 116 НК законодателят е предвидил изключително висок санкционен минимум, отчитайки не само тежестта на настъпилия резултат – отнемане на човешки живот, но и качествено завишената обществена опасност, произтичаща от наличието на квалифициращи признаци. Минималното срочно

наказание от петнадесет години лишаване от свобода е замислено като реакция спрямо най-леките проявления в рамките на квалифицираното убийство, при които въпреки наличието на квалифициращ белег, конкретното деяние се доближава по своята фактическа тежест до основния състав по чл. 115 НК. Настоящият случай обаче не попада в тази хипотеза. Извършеното от подсъдимата Д. убийство се характеризира с изключително висока степен на обществена опасност, която не само не е по-ниска от типичната за престъпленията по чл. 116 НК, но в редица свои аспекти я надхвърля. Тук следва да се посочи, че дори самото кумулиране на множество квалифициращи признаци обективно позиционира деянието в по-тежкия сегмент на квалифицираното убийство, а не в неговата долна граница. Ето защо, по убеждение на касационния съд, не може да се приеме, че минималното срочно наказание от петнадесет години лишаване от свобода надхвърля справедливата наказателна реакция спрямо подсъдимата.

В допълнение следва изрично да се подчертае, че изключителният характер на посочените по – горе обстоятелства - психичният дефицит и кумулираният афект, макар и значими за вътрешната мотивация на подсъдимата, не редуцират обективната тежест на причинения резултат, нито драстично снижават социалната опасност на осъщественото престъпление. Те не могат да обезсилят факта, че са отнети животите на две малолетни деца при условия, които грубо противоречат на фундаменталните ценности, защитавани от наказателното право.

Ето защо, при съпоставка между степента на обществена опасност на деянието и дееца и санкционния минимум, предвиден от законодателя, не може да се направи обоснован извод, че наказанието от петнадесет години лишаване от свобода е изключително тежко по смисъла на чл. 55 НК. Налагането на наказание под този минимум води до изкривяване на принципа на справедливостта, като създава несъразмерност между тежестта на извършеното престъпление и наказателната репресия.

По тези съображения касационният съд приема, че въззивната инстанция неправилно е приложила чл. 55, ал. 1, т. 1 НК, като е определила наказание под законово установения минимум.

По аргумент от чл. 354, ал. 3, т. 1 НПК в хипотеза като настоящата, в която касационният съд прецени, че наложеното наказание е явно несправедливо поради неоснователното му снижение, той няма правомощие сам да увеличи санкцията, а на основата на предоставените му от закона правомощия трябва да отмени контролирания акт и да върне делото на съответната инстанция. Налице е касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК, с оглед което и на основание чл. 354, ал. 3, т. 1 и т.2, вр. с ал. 1, т. 4 НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение

Р Е Ш И :

ОТМЕНЯ решение № 283 от 30.07.2025 г., постановено по в.н.о.х.д. № 1544/2024 г. по описа на Софийския апелативен съд, Наказателно отделение, 8. състав и

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на същия съд от стадия на съдебното заседание.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване и протестиране.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.